

حجت الاسلام والمسلمین حسین انصاریان

محبوب‌ترین عبادت

یکی از نکات مهم درباره دین، این است که مایبیت‌تصورات خودمان را از دین باتوجه به دستورات معصومین^ع و اولیا بسازیم و اصلاح کنیم؛ مثلاً وقتی از عبادت سخن به میان می آید، تصویر سجاده و مسجد و حج یا تسبیح و دعا به ذهنمان می آید، درحالی‌که در روایات ما عبادت خدا، مفهومی وسیع‌تر از این عبادات رسمی دارد. اخلاق خوب، سهم‌زیادی در عبادات‌مامی‌تواندداشته‌باشدواهمیت زیادی در بخشش گناهان و رستگاری ما دارد. در اسلام، اهمیت زیادی به‌این‌موضوع‌داده‌شده‌است‌که‌دیگران‌از‌ارتباط‌برقرار‌کردن با یک مسلمان لذت ببرند و در برخورد با‌او احساس خوبی داشته باشند و اینکه یک مسلمان بتواند تأثیر خوبی‌پر دیگران بگذارد. امیرالمؤمنین علی^ع می‌فرماید: «مِنَ فَرَاتِ الذُّنُوبِ الْعِظَامِ إِعَانَةُ الْمَلْهُوفِ وَالتَّنْفِيسُ عَنِ الْمَكْرُوبِ»از‌کفاره‌های‌گناهان‌بزرگ،‌رسیدن به‌داد‌مظلوم‌گرفتار‌وغم‌زدایی‌از‌فرداندوهگین‌است». (حکمت ۳۲ نهج البلاغه)، یعنی‌گره‌گشایی‌از‌کاردیگران،‌سهم‌بزرگی‌درمیان‌وظایف دینی ما دارد و بلکه خود این عمل، می‌تواند‌گره‌از‌کارمان‌باز‌کند.

در روایت زیبایی دیگری، امام باقر^ع می‌فرماید: «ما عَمِدًا... يَسْبِقُ إِلَى... مِنْ إِدْخَالِ السُّرُورِ عَلَى الْمُؤْمِنِ، خداوند به چیزی که نزد او محبوب‌تر از شاد کردن مؤمن باشد، عبادت نشده است». (کافی، ج ۲، ص ۱۸۸).

شاید تعجب کنیم که امام^ع در این روایت، درمیان این همه عبادت، شاد کردن دل دیگران را محبوب‌ترین عبادت در پیشگاه الهی معرفی می‌کند، اما این دستور نشان از این دارد که خداوند بزرگ از ما به‌عنوان یک مؤمن و مسلمان انتظار دارد دربرابر دیگران بی تفاوت نباشیم واز‌کاری‌که‌در‌مورد‌آن‌ها‌از‌دستمان‌برمی‌آید، دریغ نکنیم. این موضوع برای همه مردم و مسلمانان مطرح است، اما برای کسانی که مسئول جامعه یا طلبه هستند، مؤثرتر و مناسب‌تر است که عامل به دو روایت فوق باشند. رهبر معظم انقلاب با بیان خاطره‌ای در این باره می‌فرماید: «همیشه گرم‌ترین نماز جماعت‌ها متعلق به پیش‌نمازهای مردمی است؛ با مردم گرم می‌گیرند، با مردم خوش اخلاقی می‌کنند، بی‌حوصلگی نشان نمی‌دهند، بد خلقی نشان نمی‌دهند، جواب مسئله‌شان را می‌دهند. یک وقت اگر کسی بیماری و مشکلی داشته باشد،

اگر با پول نتوانند، با اخلاق آن مشکل را تسکین می‌دهند.» گفت:

چو وانمی‌کنی گریه، خود گره مباش...
ابرو گشاده باش چودست گشاده نیست
به‌عنوان آخوند، دست ما گشاده نیست، اما آبرویمان که می‌تواند گشاده باشد، بنده خودم سال‌ها پیش نمازی کرده‌ام، می‌دانم انسان چگونه باید با مردم رفتار کند. وقتی نماز تمام می‌شد، برمی‌گشتم رو به مردم می‌نشستم، تسبیحات حضرت زهرا^س را هم که می‌گفتم، افراد می‌آمدند و می‌دیدند راه باز است، جوان می‌آمد، مژلف می‌آمد، بازاری می‌آمد، ریش دار می‌آمد، بی‌ریش می‌آمد، آن زمان، پوشیدن پوستین‌های وارونه درمیان جوان‌های گروه بیتل مد شده بود، یک روز رفته نماز دیدم یکی از همین جوان‌های آآمد که موهایش را روغن زده، آمده و صف اول کنار متدینان و بازاری‌های خوب و افراد محاسن سفید نشسته است. احساس کردم این جوان با من حرفی دارد، نشستم و به او پاسخ نگاه دادم؛ یعنی اجازه دادم بیاید حرفش را بزند، جلو آمد و گفت: «آقا! من صف اول بنشینم، اشکال دارد؟» گفتم: «نه، چه اشکالی دارد؟ شما هم مثل بقیه.» گفت: «این آقایان می‌گویند اشکال دارد.» گفتم: «این آقایان بیخود می‌گویند!» این جوان، دیگر از این مسجد یا نمی‌کشد. این جوان، دیگر از این پیش نماز دل نمی‌کند، همین‌طور هم بود؛ از ما دل نمی‌کنند. بنده وقتی مسجد می‌رفتم، در میان صد نفر، اقلاً نود نفرشان جوان‌ها بودند. بنده هیچ چیز خاصی نداشتم؛ نه یک مایه آن چنانی معنوی، نه یک مایه دنیوی، اما با مردم بودم. بیشترین عاملی که می‌تواند انسان را در روابط دینی و اجتماعی موفق کند، همین ابرو گشاده بودن و گرّه‌گشا بودن است. از خداوند بزرگ می‌خواهیم که توفیق انجام این عبادت بزرگ را به همه ما عنایت بفرماید.

بیرس و بدان

مسئله‌ای درباره دعا

در این ستون به پرسش‌های شما درباره حکم مسائل مختلف از نظر شرعی پاسخ خواهیم داد. شما مخاطبان گرامی می‌توانید پرسش‌های خود را به‌شماره پیامک ۳۰۰۰۷۲۸۹ یا ما در میان بگذارید.

● سؤال: چرا دعا‌هایم مستجاب نمی‌شود؟ راه‌های استجابت دعا چیست؟

● پاسخ اجمالی:

نکته اصلی پاسخ شما با دقت در این آیه قرآن کریم روشن می‌شود: «وخوانید مرا تا اجابت کنم شما را»^۱

در آیه علاوه بر اینکه به دعا از جنبه مقدمی و برای رسیدن به مقصود و حاجت، توجه شده است (ادعونی استجب لکم)، جنبه ذی‌المقدمی نیز لحاظ شده است. (ان‌الذین یستکبرون عن عبادتی...)

یعنی دعا هم طلب است و هم مطلوب (چه مستجاب شود و چه نشود، مطلوب است)، هم وسیله است و هم غایت، هم مقدمه است و هم نتیجه و هدف و سر اصرار و تأکید روایات هم در همین نکته نهفته است.^۲

به عبارت دیگر، فلسفه و هدف اولای دعا کردن، خود دعا کردن و زنده‌نگه داشتن حالت دعاست و اگر شخصی توفیق دعا کردن پیدا کرد، باید مطمئن باشد که مشمول عنایت خدا قرار گرفته است و در حقیقت خواسته اصلی او که مناجات، سخن گفتن و ارتباط با خداوند بوده، به‌دست آمده است، اما دریافت خواسته مد نظر هدف در مرتبه دوم است که برای به اجابت رسیدن آن، باید شرایطی را در نظر گرفت و رعایت کرد؛ از جمله اینکه:

- انسان از خدا چیزی را بخواهد که حرام نباشد یا به ضرر دیگران نباشد و...
- همچنین دعایی که در روایات و آیات، سفارش فراوان به آن شده است، دعا و درخواست درباره حاجات و حوائج معنوی است؛ مانند درخواست توفیق برای اطاعت اوامر الهی و ترک محرمات و دعا برای جامعه اسلامی و مؤمنان و...
- اگر چه آموزه‌های دینی به ما می‌گوید در امور کوچک و بزرگ دعا کنیم و در دعا اصرار و پی‌گیری داشته باشیم، برای تشخیص صلاح و مصلحت در دعا، باید به این نکته توجه کرد که دعا نیز امری قانونمند است، لذا نباید با قوانین تشریعی و تکوینی پروردگار در تعارض باشد.
- در حصول نتیجه هم نباید شتاب کرد و باید استجابت را از نظر زمان به خدا واگذار کرد تا آنچه مصلحت است، عملی کند.
- از طرفی نیز اموری نظیر «ذکر صلوات در ابتدا و انتهای هر دعا، مراقبت از قلب در برابر و سوسه‌های شیطان، قطع امید از غیر خدا و تنها تکیه کردن بر او» به استجابات دعا کمک می‌کنند.

انسانی که در همه امور دانا فقیر و محتاج به وجود بی‌نیاز پروردگار است، بدون تردید دعا کردن در همه شرایط، در صورت اجابت یا اجابت نکردن آن به نفع اوست؛ زیرا اگر دعا به زبان استعداد باشد، دست رد به سینه سائل نمی‌خورد و دعایش پذیرفته خواهد شد. از آن نظر که فیض خداوند، کامل و فوق‌کمال است و اگر پذیرنده، استعداد پذیرش فیض را داشته باشد، فیض الهی از خزینه‌هایی که پایان ندارد و کمبودی در آن‌ها ایجاد نمی‌شود، بر او افاض خواهد شد. چنان‌که می‌فرماید: «ای بندگان من که بر خود ستم و اسراف کرده‌اید، از رحمت خدا ناامید نشوید»، «صف یاس و ناامیدی از رحمت خدا، از بزرگ‌ترین گناه‌ها و کفران الهی محسوب می‌شود و زمینه محرومیت و هلاکت‌ابدی انسان را فراهم می‌سازد و بای می‌فرماید: «کیست که ناامید از رحمت خدا شود، مگر گمراهان و اهل ضلالت؟»^۳ از بعضی آیات معلوم می‌شود که: «ما یوس نمی‌شوند از رحمت خداوند مگر کفار»^۴ پس هیچ‌گاه نباید از توسل و دعا به درگاه الهی، ناامید و مأیوس شد.

منابع: ۱. مؤمن، ۶۰، «وَ قَالَ رَبِّکُمْ ادْعُونِی أَسْتَجِبْ لَکُمْ إِنَّ الَّذِینَ یَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِی سَحِبٌ خَلُوفٌ جَهَنَّمَ داخرین»، پروردگار شما گفته است، «مرا بخوان تا (دعا) شما را ببذیرم! کسانی که در برابر عبادت من تکبر می‌ورزند، به زودی با ذلت وارد دوزخ می‌شوند». ۲ / برای آگاهی بیشتر، نک، مطهری، مرتضی، بیست گفتار، ص ۲۲۶- ۲۲۷ / ۳. «یا عِبَادِی الذِّینَ اسْرَفُوا عَلَیْ أَنْفُسِهِمْ لَا تَقْنَطُوا مِنْ رَحْمَةِ ِ...» زمر، ۵۳ / ۴. «وَمَنْ یَقْنَطْ مِنْ رَحْمَةِ رَبِّهِ إِلَّا الضَّالُّونَ»، حجر، ۵۶ / ۵. «لَا یَنْتَظِرُ مِنْ رَوْحٍ ِ... إِلَّا الْقَوْمُ الْکَافِرُونَ»، یوسف، ۸۷.

شهر
SHAHARNEWS.IR
۱ بهمن ۱۳۹۲
۹ رجب ۱۴۴۵
شماره ۲۱۳۹

۱۴

مهر
مهر

راه‌های مقابله با سختی‌ها در کلام بزرگان

دعا قفل‌ها را باز می‌کند

حمیده ذاکری «هی‌اند، یا پایان خوش، ویژگی همه داستان‌های دوران کودکی مان بود که با جمله معروف «آن‌ها پس از این با خوبی و خوشی در کنار هم زندگی کردند»، تمام می‌شد؛ جمله‌ای که بیش از اینکه واقعیت داشته باشد، لطیفه‌ای است که بیشتر ما می‌دانیم با واقعیت زندگی فاصله بسیاری دارد. در روایتی آمده است که از پیغمبر پرسیدند: «چه چیزی محال است؟» و ایشان در جواب فرمودند: «راحتی محض در دنیا آفریده نشده است؛ که ما انسان را به حقیقت در رنج و مشقت آفریدیم» (آیه ۴ سوره بلد)، زندگی در دنیا با سختی همراه است. هر قدر هم که برنامه‌ریزی و سعی کنیم، بالاخره بیماری و مشکلات و... برای همه هست؛ مشکلاتی که برای چاره‌اندیشی آن‌ها، دستوره‌ای بی‌شماری در آموزه‌های اسلامی آمده است. برای آشنایی با برخی از آن‌ها به سراغ منبرهای علما رفته‌ایم.

گرفتاری؟ دو رکعت نماز بخوان

امام سجاد^ع، فردی را در خانه جبار متکبری می‌بیند. از او سؤال می‌کند چرا اینجا هستی؟ او می‌گوید: «گرفتار و فقیرم، آمده‌ام تا چیزی به من بدهد». امام دست او را می‌گیرد و می‌فرماید: «بیا تا تو را به جایی ببرم که مشکلات حل شود، برمرت در خانه خدا». آدم پیش خدا باید تضرع کند. عیبی ندارد آدم به مردم رو بیندازد ها! ما همه به هم وابسته‌ایم. اما این آدم جبار و این آدم ستمگر که تو به او روانداختی، صلاحیت این را ندارد. کرامت مؤمن باید حفظ بشود. مفضل آمد پیش امام صادق^ع گفت: «آقا! گرفتارم». آقا چهارصد درهم به او داد. اشکال ندارد پیش امام صادق^ع رو بیندازید، بعد صدایش زد و فرمود: یک نصیحت می‌کنم؛ [ایاک آن تُخْبِرَ الناسَ بِکَلِّ حَالِکَ، سفره دلت را پیش همه مردم باز نکن، سبک می‌شوی، کوچک می‌شوی، عزت را حفظ کن!]. زندگی بزرگان مانند سید رضی، شیخ انصاری و... را ببینید که با عزت و کرامت خود، در دل‌ها جای‌باز کردند. امام سجاد^ع آن فرد را به مسجدالنبی^ص آورد و فرمود: «اگر گرفتاری، دو رکعت نماز بخوان و بعد از آن خدا را حمد کن، سپس بر محمد^ص و آل او درود بفرست». امام ادامه داد: «سپس آیات آخر سوره حشر را بخوان، بعد آیه اول سوره حدید را بخوان و بعد دو آیه ۲۶ و ۲۷ سوره آل عمران را. در نهایت حاجات خود را بخواه که در این صورت، چیزی از خدا نمی‌خواهی مگر اینکه اجابت می‌شود». این می‌تواند دستورالعملی باشد برای افرادی که سؤال می‌کنند برای رفع گرفتاری‌ها چه باید کرد. امام خمینی^ع (در نامه‌ای به فرزندش، مرحوم سیداحمد، می‌نویسد که «پسرم! سوره حشر را هرشب بخوان و بخواب، اگر کامل توانستی بخوانی، پنج آیه آخر را بخوان و در آن تأمل کن».

حجت‌الاسلام والمسلمین ناصر رفیعی

خدا کار ساز است

آیتا... قاضی در جایی گفته بود سفارش می‌کنم انسان تا می‌تواند، در خانه خلق نرود به کسی روزند، ولی روزی یک‌بار در خانه‌های بیست^۱، از پزند، اهل بیت^ع همه‌کاره‌العالم هستند. مولا امیرالمؤمنین^ع می‌فرماید: «ابروی شما تا وقتی که دست دراز نکردید و چیزی نخواستید، محفوظ و منجمد است و نریخته است، اما وقتی در خانه کسی رفتید و روانداختید و دست دراز کردید، آبرویتان را ریخته‌اید»، مواظب باشید که این آبروراپیش چه کسی می‌ریزید، پیش خدا و در خانه خدا بریزد، عیب ندارد. اگر انسان گرفتار شد، خدا گفته است دنبال وسیله برو، ولی توکل و امید و اتکای قلبی ات به خدا باشد. خدا کار ساز است، دیگران واسطه‌اند. انسان این‌ها را به عنوان واسطه باید ببیند و همه‌کاره را خدا بداند و تکیه بر خالق نکند نه تکیه بر خلق. پیامبر به امیرالمؤمنین^ع فرمودند: «اگر دیدی مردم به خلق پناه می‌برند و متوسل می‌شوند، تو در خانه خدا برو و از خدا که مسبب‌الاسباب است، بخواه، خدا جور می‌کند». البته اگر انسان در جاهایی هم که ذلت و خوار نیست، بتواند بین خود و خدا، مخلوق را واسطه نکند، بهتر است. در زندگی‌ت می‌توانی، دنبال خواهش کردن نروی. بگذارید دیگران دنبال‌تان بیایند و از شما بخواهند که برایشان کاری بکنید. حضرت علی^ع در وصایایی که به امام حسن^ع می‌کردند، فرمودند: «اگر می‌توانی، در رسیدن به کارهایت در خانه خلق نرو و اگر آن‌ها سراغت بیایند، قشنگ‌تر است».

حجت‌الاسلام والمسلمین فرحزاد

صلوات، ذکر روز و شب باشد

سه چیز برای حل معضلات و گرفتاری‌ها خیلی مؤثر است: اولی کشتن گوسفند است. کسانی که تمکن مالی دارند، گوسفند ذبح کنند و به فقرا بدهند. کشتن گوسفند قربانی کردن، خیلی از بلاها را رفع می‌کند. دومی خواندن حدیث کساء است، «و ادفعوا امواج البلاء بالذّعاء»، پیامبر اکرم^ص چند بار قسم خوردند که اگر فردی این حدیث را بخواند، اگر غمگین باشد، غمش برداشته می‌شود و صاحب حاجت، حاجتش برآورده می‌شود. سومی: ۱۴ هزار مرتبه صلوات فرستادن است. حالا ۱۴ هزار مرتبه را چند نفر یا در چند جلسه بفرستند، فرقی نمی‌کند، ذکر صلوات برای اموات، خیلی خاصیت دارد. گاهی من برای اموات، صلوات هدیه می‌کنم و اثرات عجیبی هم دیده‌ام. خواب دیدم فردی به چند نوع عذاب گرفتار است، مقداری صلوات به روحش هدیه کردم، دوباره در خواب دیدم الحمدلله صلوات‌ها او را نجات داده است، یکی می‌گفت: «مادرم چند سال قبل از دنیا رفته بود، یک شب خوابش را دیدم. گفت: پسرم! هیچ چیزی مثل صلوات، روح من را شاد نمی‌کند؛ بهترین هدیه‌ای که به من می‌دهی، همین ذکر است».

آیتا... بهاء‌الدینی^ص: برگرفته از کتاب آیت بصیرت و نردبان آسمان

مطمئن‌ترین راه‌رهایی از مشکلات

مشکلات و مصائب از آغازین روزهای بشر بوده است و تا به امروز نیز ادامه دارد و اختصاص به زمان خاصی ندارد، فقط ممکن است نوع و شکلشان تغییر کند. اما اصل وجود مشکلات در زندگی انسان‌ها، انکارناپذیر است و صفحات تاریخ طولانی ملت‌ها و امت‌ها، شاهد گویای این حقیقت است. منشأ مشکلات و گرفتاری‌ها از دو نظر بررسی‌شدنی است؛ گاهی مشکلات، منشأ انسانی دارد که عموماً این چنین است که رفتارها و اراده‌های انسانی عامل بروز آن است. خداوند در آیه ۴۱ سوره روم می‌فرماید: «فساد و تباهی که در دریا و خشکی رخ می‌دهد، دست‌مایه انسان است» و در آیه ۲۹ سوره نسا تصریح می‌کند که: «مصیبت از رهگذر اعمال و رفتار خود انسان است» چنان‌که امام باقر^ع می‌فرماید: «هرید بختی که به سراغ انسان می‌آید، ریشه در گناه دارد». گاهی منشأ مشکلات، ابتلا و امتحان الهی است و این براساس سنت قطعی است. خداوند در آیه ۱۵۵ سوره بقره می‌فرماید: «و بی‌تردید شما را به چیزی اندک از ترس، گرسنگی و کاهش بخشی از اموال و محصولات [نباتی یا ثمرات باغ زندگی از زن و فرزند] آزمایش می‌کنیم و صبرکنندگان را پشارت ده». بدون تردید مطمئن‌ترین و دقیق‌ترین راه‌رهایی از مشکلات، دستورالعمل‌هایی است که در آیات قرآن کریم و کلمات ائمه^ع بیان شده است. قرآن کریم، تقوا و پرهیزکاری انسان‌ها را در زندگی فردی و اجتماعی، راه نجات آن‌ها معرفی می‌کند و در آیه ۲ سوره طلاق می‌فرماید: «پرهیز از نافرمانی حق، آغاز خروج انسان از مشکلات است». گناه و طغیان، موجب محرومیت از رحمت حق و سبب قرار گرفتن در معرض بلایا و مشکلات است.

حجت‌الاسلام والمسلمین حسین انصاریان

استغفار، راه درمان گرفتاری‌ها

در آموزه‌های دینی، استغفار، یکی از کلیدهای حل مشکلات و برون‌رفت از گرفتاری‌ها دانسته شده است. خداوند در آیه ۹۰ سوره هود سفارش فرموده است: «از پروردگارتان آمرزش بطلبید، سپس به سوی او بازگردید؛ زیرا پروردگارم، مهربان و بسیار دوستدار (توبه‌کنندگان) است». استغفار، سبب نزول رحمت الهی و برطرف‌کننده آثار شوم گناهان است. استغفار سیره عملی اولیای الهی است؛ به خصوص استغفار در سحرگاهان که به آن سفارش اکید شده است. وقتی برادران یوسف^ع از گناه خود پشیمان شدند، از پدرشان حضرت یعقوب^ع، درخواست استغفار کردند که از خدا بخواهد آن‌ها را ببخشد. در آیه ۹۸ سوره یوسف آمده است که حضرت به آنان گفت: «قَالَ سَوْفَ أَشْتَفِرُ لَکُمْ رَبِّی إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِیمُ»، به زودی برای شما از خداوند بخشنده و مهربان، طلب مغفرت می‌کنم». آن‌ها منتظر بودند تا زمان استغفار فرارسد. در سحرگاه شب جمعه، یعقوب پیامبر^ع برای فرزندانش طلب مغفرت و بخشش از خداوند تعال کرد. در حدیث آمده است که شخصی به محضر پیامبر اکرم^ص مشرف شد و از انواع گرفتاری‌ها شکایت کرد و حضرت به یک پاسخ اکتفا کردند و فرمودند: «راه درمان آنچه‌گفتی، استغفار است».

حجت‌الاسلام والمسلمین حسین انصاریان